

Engvandingens Fremgang i det vestlige Jylland.

1.

Engvandings-Institutet i Ringkøbing Amt.

Sil det Kongl. danske Cancellie var i Føraaret 1843 indkommet et Andragende fra Ringkøbing Amts landoekonomiske Selskab om at 10 Bønderkarle maatte fritages for Børnepligt for at oplæres i Engvanding under Veiledning af Landoekonom J. Ferslew, som paa en Reise i Udlandet havde gjort sig bekendt med dette Fag og var betænkt paa at oprette en Lærestalt for vordende Engmestere. Over dette Andragende udbad Cancelliet sig Landhuusholdnings-Selskabets Betænkning, hvori blandt andet ytredes: Den kunstige Engvandings Indførelse og Udbredelse i Danmark vil, efter de Erfaringer, man har fra Udlandet om slige Vandings-Indretninger, have en saa uberegnelig Indflydelse paa Agerbrugets Fremme, at Selskabet paa det indstændigste maa anbefale nærværende Andragende, da Sagen kun langsomt vil gaae frem, naar der savnes øvede Hænder. Selskabet har allerede, saavidt dets Kræfter række, søgt at faae denne Deel af den agricultoriske Industrie i Gang ved at understøtte først fornævnte Ferslew og siden de, tildeels ved Kongelig Hielp, i Aaret 1842 udsendte fem unge Mænd, som udelukkende i dette Niemed op-

holdt sig i nogle Maaneder paa Zannowig i Oberlausitz. Men foruden disse Mænd behøves der, som sagt, indøvede Arbeidere, hvorfor man ogsaa var betænkt paa at faae dannet en saadan Stamme, som i Begyndelsen, saalænge en sliq Haandtering ei kunde stionnes at vorde nogen fordeelagtig Næringsvei, maatte fremkaldes ved en Opmuntring, som den foreslaaede, og som især maatte udgaae fra Huusmandsklassen. Landhuusholdnings-Selskabet tilbød sig derhos, efter nærmere Omhandling med hiint Amts-Selskab, at ville bestræbe sig for, paa bedste Maade at indlede og iværksætte den paatænkte Foranstaltning.

Paa Cancelliets Forestilling behagede det dernæst H. M. Kongen ved Resolution af 7de April 1843 allernaadigst at tillade, „at Landhuusholdnings-Selskabet eengang for alle af Rekruteringsmassen for den staaende Hær maatte udtage indtil 10 Bønderkarle af forskjellige Amter af under 21 Aars Fægdårsalder, til Oplærelse i den kunstige Engvanding, med Tilfagn om Fritagelse for Udskrivning, naar de i 3 Aar havde gjort Tjeneste ved Engvandingsanlæg i Ringkjøbing Amt, og derefter med godt Skudsmaal vare dimitterede som udlærte.”

Da mange flere Reserver havde meldt sig hos Landhuusholdnings-Selskabet om at blive Landvæsenlærlinger, end der for Diebliffet kunde antages, fandtes det rettest, forlods at antage det nævnte Antal Karle iblandt de Reserver, der saaledes havde meldt sig, forsaavidt de selv maatte attraae det, og man lod

derfor endeel af dem adspørge i saa Henseende. Fra de Fleste indlob derpaa bekræftende Svar. Tvende af Lærlingerne overlodes det Ringkjøbing Amts Selskab at antage. — Valget af de 10 Engvandingslærlinger faldt da paa Efternævnte:

Søren Larsen af Holtug, Præstø Amt.

Bilhelm August Eshberg af Hundstrup, Holbæk Amt.

Anders Christian Hansen af Korup, Odense Amt.

Søren Christian Sørensen af Tæbring paa Mors.

Christen Jensen af Lundby, Aalborg Amt.

Christian Demuth af Taanum, Viborg Amt.

Poul Andersen fra Them Sogn, Skanderborg Amt.

Peder Jensen af Ddum Sogn, Randers Amt.

Simon Andersen Høihuus af Ringkjøbing Amt.

Jens Nielsen Aftov fra samme Amt.

Disse Lærlinger, som tiene uden Løn, men faae Huusly og Kost, have i forrige Sommer og Efteraar været beskæftigede ved forstieilige Engvandingssanlæg i Ringkjøbing Amt, under Hr. Ferslew's Veiledning; og efter Arbeidstidens Ophør have de af ham i Løbet af henved et Par Maaneder erholdt theoretisk Undervisning i Engvandingsskunsten, hvortil det kongelige Rentekammer, paa Landhuusholdnings-Selskabets Anbefaling, havde udvirket ham den fornødne Understøttelse af Finantserne. I en Indberetning til Landhuusholdnings-Selskabet meddeler Hr. Ferslew Følgende angaaende sin Virksomhed i afvigte Aar:

I et Møde foreslog jeg Amtsselskabet, for at det lettere og bedre kunde føre det Tilsyn med Institutet, som var det overdraget, af dets Midte at udvælge en

Tilsynscomitee, hvilket skete, idet Præsæs Kammerherre, Amtmand, Greve Schulin, Directeuren, Pastor D. Krarup og Stænderdeputeret D. C. Kirk dertil valgtes. Ved denne Comitee førte Selskabet stadigt Tilsyn med Underviisningen og til den blev Alt, hvad der foresaldt, betimeligt indberettet.

Ifølge forbemeldte Plan gaves practisk Underviisning, idet Eleverne udførte saavel kunstigt som naturligt Enganlæg ved Thimgaard, og medens dette skete, anvendtes en Dag om Ugen til theoretisk Underviisning, navnlig Rivellering. Dette varede til den 15de Septbr.

Hensigten med Engvandingens-Institutet er ikke alene ved Folks Dplærelse at indføre og udbrede Sagen, men og at virke directe, ved at der ved Hjælp af Eleverne udføres Anlæg paa forskjellige Steder. Uagtet det i Planen er bestemt, at Lærlingerne i første Sommer skulle indøves paa eet Sted, uagtet Begyndelsen først skete 1ste Juli istedetfor 1ste April, tog jeg dog ei i Betænkning at udføre Anlæg paa forskjellige, efter nævnte Steder, efterat jeg ved Skrivelse af 15de September, hvori Motiverne ere opgivne, havde indhentet Comiteens Samtykke, deels af nævnte Marsag, deels for at give denne og andre, hvem Sagen interesserer, factiske Beviser for den valgte Fremgangsmaades Godhed og Rigtighed, idet de Dygtigste benyttedes som Formænd, de Dyrige som Arbeidere ved de af mig ledede Anlæg, som udførtes:

1) ved Thimgaard, hvor Christian Demuth var Formand og Søren Larsen arbejdede.

2) ved Blumgaard, hvor Poul Andersen arbejdede, Formand var en privat antaget Lærling.

3) ved Herpinggaard, hvor ligeledes Poul Andersen arbejdede.

4) ved Holmgaard, hvor Peder Jensen var Formand og Anders Hansen arbejdede.

5) ved Veirum Præstegaard, hvor Eshberg var Formand og Christen Jensen arbejdede.

6) ved Gisingfær, Hamrum-Herred, hvor Simon Andersen Høihuus var Formand og Søren Sørensen arbejdede. Alle i Ringkjøbing Amt.

Af de af ovennævnte Comité indhenteede eller til den afgivne Attester fra vedkommende Eiere eller Bestyrere, sees hvorledes disse have været tilfredse med de hos dem arbejdende Lærlinger.

I Begyndelsen af November ophørte Arbejderne i Marken, og fra den Tid beskæftigedes Eleverne ene med theoretisk Underviisning, som bestod i:

1) Nivellering. Begrebet. De forskjellige Instrumenters Beskrivelse og Brug. Daglige Dvælses i de forskjellige Slags Nivellements. Deres practiske Anvendelse med Hensyn til Grøftanlæg, Jordberegning og Planering. Forfærdigelse af Nivellementsprofiler.

2) Landmaaling med Stofke og Kjæde. De nødvendige Sætninger af den plane Geometri. Instrumenternes Beskrivelse, Brug og Verifikation. Practiske Dvælses i Marken. Korttegning og Areal-Beregning.

3) Cubitberegning.

4) Englæren. Jordsmønnet, dets Bestanddele,

Forhold til Vegetationen og som Engbund. Den skadelige Fugtigheds Årsager og deres Hævning. Vandingsengenes Pleie og Behandling.

5) Engvandings-Anlæg. Vandet, dets Bestanddele, Egenskaber og Birkning. Foreløbige Undersøgelser for et Anlæg paabegyndes. Anlægget af Vandreservoirer, Vandings-, Aflobs-Grofter og Kender. Forfærdigelsen af Sluser og Dæmninger. Bildt eller naturligt fladt og Hænge-Anlæg. Kunstigt Nyg- og Hænge-Anlæg. Arbeidets Pris.

Mod Slutningen af Underviisningstiden afholdtes, i Overværelse af hvin Comitée, en offentlig Examen, som berammedes til den 13de December, og hvorom Kundgjørelse med Indbydelse til at overvære samme, indrykkedes i Amtsavisen. Foruden Comitéen vare enkelte andre af Egnens Beboere tilstede ved denne Examen, som bestod i mundtlig Prøve og i Fremlæggelse af de af Lærlingerne forfattede Nivellements- og Opmaalings-Rort, hvilke saavel som Characterlisten af Comitéen indsendtes til Landhuusholdnings-Selskabet.

Efter berorte Plan har jeg paataget mig efter 3 Aars Forløb at dimittere hine Lærlinger som dygtige Engvandingsmestere, forudsat at de ere nogenlunde opvakte og arbejdsdygtige; hvis dette ikke er Tilfældet, kunne de kun vorde dimitterede som Engvogtere, for hvilke der dog ikke er synderlig Brug, da de dannes af simple Arbeidere. Alle Lærlingerne have viist Flid, Lærelyst og god Villie, og yttret særdeles Lyst til at blive i Faget.

Til nærmere Oplysning af Foransførte meddeles endvidere efterfølgende Uddrag af Hr. Ferslews Rapport til Tilsyns-Comiteen, dat. den 6te Novem-ber 1843.

Efterat Engvandingsarbejderne for i Aar ere op-
horte, tager jeg mig herved den ærbødige Frihed at
give den meget ærede Comitee Underretning om,
hvilke Arbejder jeg fra 20de Septbr. indtil 4de Novbr.
her i Amtet har udført, hvorefter Institutets Elever
vare beskæftigede:

1) Ved Eisingfær er Hovedvandingsgrøften, circa
700 Favne, udført og $1\frac{1}{2}$ til 2 Tdr. Land gjort fær-
dige til Vanding.

2) Ved Beirum Præstegaard ere, saavidt Om-
stændighederne tillode, omtrent 2 Tdr. Land, tildeels
Eng, tildeels Agerland, anlagte.

3) Ved Holmgaard er Lilledningsgrøften, som
fører igjennem en sumpig Nøse, og en Deel af Hø-
vedvandingsgrøften, circa 1800 Alen, udført, samt 3
til 4 Tdr. Land forsynede med Vandingsrender.

4) Ved Herpinggaard blev det forud bestemte
Stykke, omtrent $1\frac{1}{2}$ Td. Land, størstedelen Agerland,
anlagt.

5) Ved Biumgaard ere anlagte henved 4 Tdr.
Land.

6) Ved Thimgaard fortsattes det Sonden for Gaar-
den paabegyndte Kunstslæg.

Fortsættelsen af den theoretiske Underviisning har
taget sin Begyndelse. Om Formiddagen holdes Fore-